

Kartelové dohody vo verejnom obstarávaní

PROTIMONOPOLNÝ ÚRAD SR

Drieňová 24, 826 03 Bratislava

Kolektív autorov: Daniela Zemanovičová, Lucia Semančinová, Silvia Šramelová, Ján Šufliarsky,
Peter Demčák

Grafická úprava, korektúry: Vladimír Ferko, Katarína Dubovcová, Tatiana Líšková

Tel.: (02) 48 297 111

Fax: (02) 43 333 572

E-mail: pmusr@antimon.gov.sk

www.antimon.gov.sk

Bratislava, 2010

Kartelové dohody vo verejnom obstarávaní

OBSAH

1.	Prečo sú kartelové dohody vo verejnom obstarávaní škodlivé a je potrebné voči nim zasahovať?.....	4
2.	Charakteristika kartelových dohôd vo verejnom obstarávaní	8
3.	Indície kolúzie vo verejnom obstarávaní.....	10
4.	Prípady kartelových dohôd vo verejnom obstarávaní.....	13
5.	Ako pripraviť tender, aby sa minimalizovalo riziko kolúzie	16
6.	Možnosti uplatnenia Certifikátu o nezávislom stanovení ponuky - Certificate of Independent Bid Determination (CIBD).....	19
7.	Spolupráca Protimonopolného úradu s inými inštitúciami pri odhaľovaní kartelov vo verejnom obstarávaní	23
	PRÍLOHY	25

1. PREČO SÚ KARTELOVÉ DOHODY VO VEREJNOM OBSTARÁVANÍ ŠKODLIVÉ A JE POTREBNÉ VOČI NIM ZASAHOVAŤ?

1.1 VÝZNAMNOSŤ VEREJNÉHO OBSTARÁVANIA

Verejné obstarávanie predstavuje veľmi významný trh¹. Stretáva sa pri ňom súkromný a verejný sektor, krížia sa politické aj ekonomické záujmy, preto je vo svojej podstate problémové nielen na Slovensku, ale aj v iných krajinách. Rozsah tohto trhu je značný a pre podnikateľov zaujímavý a v niektorých sektoroch môže predstavovať veľmi významnú časť podnikateľských aktivít.

Verejné obstarávanie je systém, ktorý bol vytvorený s cieľom simulovať konkurenčné tlaky v situácii, keď tovary, práce a služby nakupuje verejný sektor. Je v ňom preto obsiahnutý silný súťažný aspekt. Súťažný tender je určený na selektovanie najlepšej ponuky s cieľom šetriť verejné prostriedky. Snaha podnikateľov získať významnú zákazku ich motivuje ponúknuť čo najlepšiu ponuku z hľadiska relácie kvalita - cena. Teda konkurenčný tlak zabezpečuje efektívnosť využívania verejných prostriedkov. Ale iba za predpokladu, že ponuky boli vypracované a predložené nezávisle, na základe vlastných ekonomických a technických prepočtov každého z uchádzačov. Druhou podmienkou samozrejme je, že verejný obstarávateľ a obstarávateľ (ďalej len obstarávateľ) nezvýhodňuje niektorého uchádzača alebo záujemcu (ďalej len uchádzač). Vertikálny vzťah medzi obstarávateľom a podnikateľmi, ktorí predkladajú ponuky nepatrí do kompetencie Protimonopolného úradu SR (PMÚ). Kontrola procesu verejného obstarávania je v kompetencii Úradu pre verejné obstarávanie a prípadmi korupcie sa zaoberajú orgány činné v trestnom konaní.

Pri verejnom obstarávaní je kontrola možná trhom, verejnosťou alebo poverenými špecializovanými inštitúciami. Efektívna kontrola trhom (resp. simuláciou súťaže) môže byť obmedzená z viacerých dôvodov, napr. nesúťažnými metódami, neexistenciou pravidiel pre subdodávky, možnosťou uzatvárať dodatky k zmluvám alebo kolúziou podnikateľov. Kolúzia vo verejnom obstarávaní je dohoda medzi uchádzačmi v tendri, na základe ktorého je vopred dohodnutý víťaz².

V tejto publikácii sa budeme venovať iba kartelovým dohodám podnikateľov vo verejnom obstarávaní, ktoré patria do kompetencie PMÚ.

1.2 PREČO JE VEREJNÉ OBSTARÁVANIE NÁCHYLNÉ NA KARTELOVÉ DOHODY?

Pri verejnom obstarávaní sa podnikatelia opakovane stretávajú, čo im umožňuje dohodnúť si striedanie víťazstiev v tendroch. Proces je transparentný, čo na jednej strane umožňuje verejnú kontrolu, ale na druhej strane kartelistom uľahčuje sledovanie, či sa dohodnuté kartelové schémy dodržiavajú. Existencia protisúťažnej dohody sa dá ľahko utajiť a podnikatelia môžu vytvoriť zdanie, že existujú konkurenčné ponuky. Obstarávateľia nerozhodujú o vlastných peniazoch, preto nie sú prirodzene motivovaní a tlačení k získaniu najlepšieho výsledku pri obstarávaní a môžu byť menej senzitívni aj na odhaľovanie kartelových dohôd. Tieto faktory spôsobujú, že verejné obstarávanie je náchylné na kolúziu³.

Správanie podnikateľov je zvažovaním medzi prospechom z istého správania a možnými rizikami. Podnikatelia sa cez kolúzie snažia uniknúť konkurenčnému tlaku, pretože z toho môžu mať značný **prospech** - možnosť dodávať za vyššie ceny, vyhnúť sa inováciám a tlaku na kvalitu. Ak sa trh kartelizuje dlhodobo, potom sa prospech znásobuje.

Na druhej strane je zvažovanie **rizika** odhalenia a sankcionovania, z čoho vyplýva snaha podnikateľov zatajiť takéto protiprávne konanie a sťažiť odhalenie. Podnikatelia často používajú veľmi sofistikované postupy dorozumievania, napr. špeciálne telefóny, či zasielanie dohodnutých kvót vo forme športových výsledkov.

Je potrebné si uvedomiť, aké úsilie a náklady musia vynaložiť firmy na konkurenčnom trhu, aby získali porovnateľný cenový nárast ako pri vzájomnej dohode podnikateľov. V prípade kartelových dohôd je

¹ Podľa materiálov OECD rozsah verejného obstarávania v členských štátoch je až 15% HDP.

² Na účely tejto publikácie majú pojmy kolúzia a kartelové dohody vo verejnom obstarávaní zhodný význam.

³ Viac v kapitole 2. Charakteristika kartelových dohôd vo verejnom obstarávaní.

prospech vyplývajúci z porušenia pravidiel bezprácný, na úkor obstarávateľov a spotrebiteľov. Pretože kartelisti zvažujú potenciálne zisky vo vzťahu k riziku možného odhalenia, je vo verejnom záujme, aby systém odhaľovania kartelov predstavoval vysoké riziko odhalenia a aby sankcie plnili nielen represívnu, ale aj preventívnu funkciu.

Naopak, čím je možnosť získať prospech vyššia a riziko odhalenia a sankcionovania nižšie, tým je motivácia podnikateľov kartelizovať trh výraznejšia.

Túto publikáciu vypracoval PMÚ s cieľom poskytnúť verejnosti viac informácií, ktoré by mohli pomôcť pri odhaľovaní kartelových dohôd vo verejnom obstarávaní.

1.3 ROZŠÍRENIE KARTELOVÝCH DOHÔD VO VEREJNOM OBSTARÁVANÍ

Kartelové dohody vo verejnom obstarávaní sú veľmi rozšírené a podľa medzinárodných štúdií sa vyskytujú takmer vo všetkých krajinách sveta.

Napr. jeden z prvých súťažných prípadov riešených v USA bol v roku 1899 prípad Addyson Pipe. Šiesti výrobcovia liatinových rúr si rozdelili trh na:

- *voľnú oblasť (kde boli vystavení konkurencii),*
- *exkluzívne oblasti (kde vopred určený výrobca prišiel vždy s najnižšou ponukou),*
- *platenú oblasť (právo najnižšej ponuky si musel výrobca kúpiť).*

Rozhodnutie najvyššieho súdu v tomto prípade bolo precedenčné a viedlo k absolútnemu zákazu cenových kartelov (tzv. per se pravidlo).

V kapitole 4. sú uvedené ďalšie príklady kolúzie vo verejnom obstarávaní riešené Európskou komisiou (EK) a súťažnými inštitúciami v iných krajinách.

Vzhľadom na vysoký rozsah verejného obstarávania v SR možno predpokladať rozšírenie kartelových dohôd vo verejnom obstarávaní aj na Slovensku.

1.4 AKÉ SÚ DOPADY A ŠKODY Z KARTELOVÉHO SPRÁVANIA VO VEREJNOM OBSTARÁVANÍ?

Kolúzne tendre zbavujú spotrebiteľov možnosti profitovať z tlaku súťaže.

J. Vickers

Všeobecne platí, že tlak konkurencie prináša značné efekty a naopak jeho obmedzenie znamená značné škody pre ekonomiku a pre spotrebiteľa. Existujú o tom početné empirické štúdie. Ak firmy súťažajú a prijímajú nezávislé rozhodnutia, nevedia ako bude postupovať konkurencia, a preto sa snažia predložiť čo najlepšiu ponuku z hľadiska relácie „kvalita - cena“.

Pri protisúťažných dohodách v procese verejného obstarávania ide o horizontálne dohody medzi priamymi konkurentmi. Tieto dohody sú považované za ťažké kartely, teda najškodlivejšie protisúťažné praktiky. Ak sa podnikatelia v tendri dohodnú, de facto sa stráca podstata a zmysel verejného obstarávania. Negatívne efekty takýchto dohôd sa prejavujú najmä:

- umelým rastom cien,
- neefektívnym využívaním verejných prostriedkov, čo spôsobuje, že chýbajú financie na iné projekty financované z verejných zdrojov,
- negatívnym dopadom na podnikateľské prostredie.

a) Umelý rast cien

Prospech kartelistov z protisúťažných dohôd, najmä ak trvajú počas dlhšieho obdobia, môže byť značný⁴. Podľa odborných štúdií koordinácia pri verejnom obstarávaní môže zvýšiť cenu tovarov, prác a služieb o viac ako 30%⁵.

Na ilustráciu možno uviesť niektoré konkrétne príklady:

Pri výstavbe diaľnic v Maďarsku sa po odhalení kartelu náklady na 1 km znížili o 20 - 30%.

V Portugalsku bol odhalený prípad kolúzie pri obstarávaní krvnej glukózy pre nemocnice. O zákazku sa uchádzalo päť firiem, ale nemocnica nepodpísala kontrakt, pretože uchádzači ponúkali jednotnú cenu 20 EUR, čo bol značný nárast oproti predchádzajúcemu roku, kedy sa ceny pohybovali od 11,37 EUR po 14,96 EUR. Súťažná inštitúcia po prešetrení rozhodla, že došlo ku kolúzii a uložila účastníkom kartelovej dohody sankciu v celkovej výške 3,2 milióna EUR.

Vo Švédsku bol odhalený „asfaltový kartel“, následne National Road Administration zaznamenala 25 - 30% zníženie cien v niektorých regiónoch.

b) Neefektívne využívanie verejných prostriedkov

V dôsledku kartelových dohôd vo verejnom obstarávaní dochádza k neefektívnemu čerpaniu verejných prostriedkov, ktoré by mohli byť využité na financovanie iných projektov. Takéto správanie bolo odhalené pri viacerých verejných projektoch, napr.:

Vo Francúzsku súťažná inštitúcia odhalila kartel fixovania cien pri stavbe TGV. Kartelisti sa dohodli, že zaplatia tým firmám, ktoré dajú ponuku s vyššou cenou na jednu časť stavby a nebudú sa uchádzať o druhú časť zákazky.

Rovnako vo Francúzsku bola odhalená kartelová dohoda 21 spoločností pri výstavbe diaľnic.

V Holandsku dokonca 233 spoločností manipulovalo tendre na práce súvisiace s vlakovým spojením medzi Belgickom a Francúzskom.

V SR vydal PMÚ rozhodnutie týkajúce sa kartelu pri predkladaní ponúk na výstavbu časti diaľnice D1.⁶

Avšak protisúťažné dohody vo verejnom obstarávaní sa môžu týkať aj obstarávania bežných služieb alebo lokálnych projektov, napr.:

V Taliansku bol odhalený kartel pri zabezpečovaní stravných lístkov pre verejný sektor.

Vo Veľkej Británii súťažná inštitúcia odhalila kartel v tendroch pri údržbe a opravách striech pre školy, knižnice a iné verejné objekty, pričom na podozrivé tendre upozornili obstarávatelia.

Tieto straty v konečnom dôsledku platia spotrebiteľia a daňoví poplatníci.

c) Negatívny dopad na podnikateľské prostredie

Ak dlhodobo dochádza ku kartelizácii tendrov, deformuje sa podnikateľské prostredie. Podnikatelia, ktorí majú nastavenú firemnú kultúru tak, že odmietajú protisúťažné správanie, majú problém sa na takomto trhu presadiť, čo môže pôsobiť ako **bariéra vstupu**. V súčasnosti sa na viacerých fórach podnikatelia, ich asociácie a komory pôsobiace v SR veľmi kriticky vyjadrujú k fungovaniu verejného obstarávania. Aj keď sa publikácia nezaobera verejným obstarávaním komplexne, veríme, že prispeje k zohľadňovaniu súťažných aspektov pri nastavovaní tendrov a odhaľovaniu kartelových dohôd.

d) Sankcie - ochrana pred spoločensky nebezpečným správaním

O škodlivosti kartelových dohôd, vrátane kolúzie vo verejnom obstarávaní, nepriamo hovorí aj možnosť sankcionovať takéto správanie. Najvyspelejšie krajiny sveta majú nastavený veľmi efektívny systém

⁴ Posledné štúdie hovoria o tom, že kartelové dohody môžu viesť k výraznému zvýšeniu cien až o 60 - 70%. Napr. v prípade „vitamínového kartelu“, voči ktorému zasiahla EK v roku 2001, zvýšenie cien predstavovalo 30 - 60%.

⁵ Kwoka, J.E. (1997): The Price Effect of Bidding Conspiracies: Evidence from Real Estate „Knockouts“, 42 Antitrust Bulletin 503.

⁶ Viac v kapitole 4. Prípady kartelových dohôd vo verejnom obstarávaní.

odhaľovania a prísneho sankcionovania takýchto praktík, ako aj spoluprácu jednotlivých verejných inštitúcií.

Pretože snahou kartelistov je zatajiť a sťažiť odhalenie a potrestanie protisúťažného správania, je vo verejnom záujme, aby existovali účinné nástroje na ich odhalenie a aby sankcie plnili nielen represívnu, ale aj preventívnu funkciu. Preto sa hľadajú nové účinné nástroje na odhalenie kartelov.

Ako bolo uvedené, ekonomické straty zo zmanipulovaných verejných obstarávaní sú značné. Na druhej strane prospech podnikateľov, ktorí sa na nich zúčastnili, môže byť vysoký. Ak zohľadníme aj zložitost' a nákladnosť ich odhaľovania, sankcie musia byť také vysoké, aby odrádzali od zakázaného správania. Protisúťažné dohody v procese verejného obstarávania sú považované za veľmi nebezpečnú protisúťažnú praktiku a sú sankcionované podľa zákona o ochrane hospodárskej súťaže. Podobne ako v iných krajinách, aj v SR sa výška sankcie môže pohybovať až do 10% obratu podnikateľa, pričom pri ukladaní pokuty sa posudzuje závažnosť a dĺžka trvania porušovania zákona.

Na ilustráciu uvádzame výšku sankcií, ktoré udelila za kartelové dohody EK.

Tabuľka č. 1

Najvyššie pokuty EK na prípad (od roku 1969)

Rok	Prípad	Výška v €
2008	Car glass	1 383 896 000
2009	Gas	1 106 000 000
2007	Elevators and escalators	992 312 200
2001	Vitamins	790 515 000
2007	Gas insulated switchgear	750 712 500
2008	Paraffin waxes	676 011 400
2006	Synthetic rubber (BR/ESBR)	519 050 000
2007	Flat glass	486 900 000
2002	Plasterboard	458 520 000
2006	Hydrogen peroxide and perborate	388 128 000

Zdroj: <http://ec.europa.eu/competition/cartels/statistics/statistics.pdf>

Tabuľka č. 2

Najvyššie pokuty pre podnikateľa (od roku 1969)

Rok	Podnikateľ	Prípad	Výška v €
2008	Saint Gobain	Car glass	896 000 000
2009	E.ON	Gas	553 000 000
2009	GDF Suez	Gas	553 000 000
2007	ThyssenKrupp	Elevators and escalators	479 669 850
2001	F.Hoffmann-La Roche AG	Vitamins	462 000 000
2007	Siemens AG	Gas insulated switchgear	396 562 500
2008	Pilkington	Car glass	370 000 000
2008	Sasol Ltd	Candle waxes	318 200 000
2006	Eni SpA	Synthetic rubber	272 250 000
2002	Lafarge SA	Plasterboard	249 600 000

Zdroj: <http://ec.europa.eu/competition/cartels/statistics/statistics.pdf>

Je možné urobiť záver, že kartelové dohody vo verejnom obstarávaní predstavujú veľmi škodlivú prax, ktorá poškodzuje obstarávateľov aj spotrebiteľov, pretože sa vynakladá viac verejných prostriedkov, ktoré by mohli byť použité na iné verejné projekty. Je preto vo verejnom záujme odhaľovať a trestať takéto správanie. Aby sa to dalo, je potrebná spolupráca viacerých inštitúcií⁷. Zasahovanie voči kartelom vo verejnom obstarávaní bude pôsobiť ako prevencia. Rovnako aj účinný systém kontroly využívania verejných prostriedkov bude motivovať obstarávateľov hľadať úspory aj cez intenzívnu súťaž ponúk.

2. CHARAKTERISTIKA KARTELOVÝCH DOHÔD VO VEREJNOM OBSTARÁVANÍ

Kolúzia vo verejnom obstarávaní je dojednanie medzi niektorými alebo všetkými uchádzačmi v tendri, na základe ktorého je vopred dohodnuté, kto predloží víťaznú ponuku. Nie je pritom podstatné, či podnikatelia medzi sebou uzavreli formálnu písomnú dohodu alebo len ústnu dohodu alebo aplikujú zosúladený postup.

2.1 PRÁVNA ÚPRAVA

Koordinácia správania uchádzačov v procese verejného obstarávania eliminuje alebo aspoň redukuje súťaž medzi účastníkmi dohody. Podľa §4 ods. 3 písm. f) zákona č. 136/2001 Z. z. o ochrane hospodárskej súťaže a o zmene a doplnení zákona Slovenskej národnej rady č. 347/1990 Zb. o organizácii ministerstiev a ostatných ústredných orgánov štátnej správy Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov v znení neskorších predpisov je zakázaná dohoda obmedzujúca súťaž, ktorá obsahuje znaky kolúzneho správania, v dôsledku ktorého podnikatelia koordinujú svoje správanie, najmä v procese verejného obstarávania. Odhaľovanie kartelových dohôd patrí medzi priority PMÚ.

V prípade, že sa preukáže, že sa uchádzač podieľal na kolúzii vo verejnom obstarávaní, nemôže sa podľa §26 ods. 1 písm. g) v spojení s §26 ods. 5 a 6 zákona č. 25/2006 Z. z. o verejnom obstarávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov zúčastňovať verejných obstarávaní, a to tri roky od konečného rozhodnutia potvrdzujúceho existenciu dohody obmedzujúcej súťaže.

Kolúzia môže byť trestným činom podľa §250 Trestného zákona (zneužitie účasti na hospodárskej súťaži) a zároveň aj trestným činom podľa §267 Trestného zákona, za ktorý hrozí páchatelovi trest odňatia slobody na jeden až päť rokov. Podľa uvedeného ustanovenia je trestné, ak sa niekto dopustí machinácií v súvislosti s verejným obstarávaním tým, že a) závažnejším spôsobom konania prinúti iného, aby sa zdržal účasti na verejnom obstarávaní, b) inému poskytne, ponúkne alebo sľúbi majetkový alebo iný prospech za to, že sa zdrží účasti na verejnom obstarávaní, alebo c) žiada alebo prijme majetkový alebo iný prospech za to, že sa zdrží účasti na verejnom obstarávaní.

2.2 FORMY, TECHNIKY A STRATÉGIE KOLÚZIÍ

Dohody medzi uchádzačmi vo verejnom obstarávaní môžu mať veľa foriem, avšak ich predmetom je dohoda o tom, kto získa zákazku.

Rovnako ako pri iných horizontálnych dohodách, kolúzia vo verejnom obstarávaní sa môže vyskytovať ako:

- *Dohoda o cene*, pri ktorej si uchádzači môžu priamo alebo nepriamo určiť, kto ponúkne akú cenu, príp. sa dohodne výška víťaznej ponuky a postup úpravy ostatných ponúk, alebo sa uchádzači dohodnú na určitom vzorci na výpočet ceny.
- *Dohoda o rozdelení trhu*, tzn. účastníci dohody si rozdelia určitých zákazníkov - obstarávateľov, tovary alebo geografické oblasti, s tým, že ostatní konkurenti nebudú predkladať ponuky do tendrov vyhlasovaných obstarávateľmi, ktorí im nepatria, alebo do tendrov na cudzie územia, príp. predložia len kryciu ponuku.

⁷ Viac v kapitole 7. Spolupráca Protimonopolného úradu s inými inštitúciami pri odhaľovaní kartelov vo verejnom obstarávaní.

- *Dohoda o obmedzení výroby* je dohoda o obmedzení alebo kontrole výroby, odbytu alebo technického rozvoja, ktorá sa pri manipulácii ponúk prejavuje najmä ako dohoda uchádzačov o kvótach či množstvách produktov dodávaných jednotlivým obstarávateľom.
- *Výmena iných trhovo citlivých informácií* - v prípade, že cena predmetu zákazky nie je jediným kritériom na vyhodnotenie ponúk, uchádzači sa môžu dopustiť kolúzie aj výmenou informácií o iných dôležitých parametroch ponuky, napr. o lehote na dodanie predmetu zákazky.

Tieto protisúťažné praktiky uchádzačov vo verejnom obstarávaní je možné docieľiť viacerými spôsobmi, avšak zväčša sú používané tieto techniky (alebo ich kombinácie):

- *Nepredloženie alebo stiahnutie ponuky* - v tejto schéme podnikateľ, u ktorého sa očakáva, že predloží ponuku alebo už ponuku predložil, svoju ponuku stiahne alebo ju vôbec nepredloží. Účelom tejto dohody je zaručiť, že jediná hodnotená, a teda aj úspešná bude ponuka vopred určeného uchádzača.
- *Podanie krycej ponuky* - nazývané aj formálne podanie ponuky, doplnkové, alebo symbolické podanie ponuky a je najčastejšou formou kolúzie. Ide o prípady dohody o tom, že konkurent predloží vyššiu cenovú ponuku ako dohodnutý víťaz, alebo že konkurent predloží cenovú ponuku, ktorá je príliš vysoká na to, aby bola akceptovaná, alebo konkurent predloží ponuku s podmienkami, ktoré sú pre obstarávateľa jednoznačne neakceptovateľné. Cieľom tejto schémy je vyvolať ilúziu skutočnej súťaže a zakrytie umelo vysokej ceny.
- *Rotácia ponúk* - je schéma aplikovateľná len pri rozsiahlejšej a dlhodobejšej kolúzii. Znamená, že všetci účastníci kolúzie predkladajú ponuky do každého tendra, avšak striedajú sa v tom, kto podá úspešnú ponuku, či už na princípe pridelenia rovnakého objemu víťazných kontraktov každému členovi kartelu alebo takého objemu kontraktov, ktorý zodpovedá veľkosti uchádzača.
- *Subdodávky* - je veľmi často sa vyskytujúcou schémou kolúzie. Spočíva v tom, že úspešný uchádzač poskytne neúspešnému uchádzačovi (resp. viacerým) subdodávky v získanej zákazke.

Každá kolúzia v sebe obsahuje systém rozdelenia dodatočných výnosov získaných ako výsledok vyššej ceny dosiahnutej koordináciou medzi uchádzačmi. Napr. uchádzači, ktorí súhlasili, že nepredložia svoje ponuky alebo predložia len krycie ponuky, môžu dostať subdodávky na danú zákazku alebo akúkoľvek inú dodávku pre úspešného uchádzača, aby si tak rozdelili nelegálne zisky. Bežne sa používajú aj priame platby od úspešného uchádzača pre neúspešných, tzv. kompenzačné platby. Tie sa vyplácajú na základe falošných subdodávateľských prác (žiadne práce sa nevykonajú a faktúry za ne sú teda falošné) alebo podvodných konzultačných zmlúv a pod. Avšak pri dlhotrvajúcich a rozsiahlejších dohodách môžu byť použité prepracovanejšie metódy rozdelenia ziskov v období mesiacov alebo rokov.

2.3 TRHY NÁCHYLNÉ NA KOLÚZIE

Na to, aby kolúzia medzi uchádzačmi vo verejnom obstarávaní fungovala, musia byť jej účastníci schopní dohodnúť sa nielen na forme a stratégii kolúzneho správania a na mechanizme rozdelenia „koláča“, ale aj na spôsobe monitorovania a vynútenia dodržiavania kolúznej schémy v prípade, že by niektorý účastník dohodu nedodržel.

Kartelové dohody sa môžu vyskytovať vo všetkých odvetviach, avšak existujú trhy, ktoré sú na vznik a udržateľnosť kolúzie náchyľnejšie z dôvodu určitých špecifických charakteristík daného odvetvia, či produktu. Tieto rôzne faktory sa však nemusia vyskytovať v každom prípade, aby uchádzači úspešne zmanipulovali ponuky.

Hlavné trhové charakteristiky podporujúce kolúziu sú nasledovné:

- *Vysoká koncentrácia trhu* - malý počet subjektov operujúcich na trhu znamená, že je možné ľahko identifikovať konkurentov. Čím menej je subjektov na trhu, tým je pre nich jednoduchšie spojiť sa a dohodnúť sa. Obdobne môže pôsobiť aj trh síce s veľkým množstvom konkurentov, avšak len s malým počtom významných hráčov, pričom ostatní sú len marginálni súťažiteľia. Predchádzajúca prax ukazuje, že kolúzia je pravdepodobnejšia na trhoch, kde je menej konkurentov, avšak nie je ani výnimkou, že sa kolúzia vyskytuje aj na trhoch s veľkým množstvom subjektov (sto a viac).
- *Symetria medzi podnikateľmi*, keď ich veľkosť, nákladová štruktúra alebo trhové podiely sú podobné.

- *Vysoké bariéry vstupu* vytvárajú ochranu pred potenciálnou konkurenciou a zvyšujú riziko kolúzie, pretože podnikatelia sa nemusia obávať jej destabilizácie zo strany novo vstupujúcich subjektov.
- *Stabilné trhové podmienky* podporujú existenciu kolúzie, nakoľko je jednoduchšie koordinovať správanie na trhu, ktorého podmienky sú relatívne stabilné ako na trhu, kde sa ponuka a dopyt neustále menia a sú nepredvídateľné. Súčasne v čase hospodárskej krízy sa riziko vzniku kolúzie zvyšuje, pretože podnikatelia sa snažia nahradiť stratové obchody kolúznymi ziskami.
- *Štandardizovaný produkt* - čím viac sú obstarávané produkty štandardizované, tým je pre firmy jednoduchšie dosiahnuť dohodu o cenovej štruktúre. Je omnoho náročnejšie dohodnúť sa na iných parametroch súťaže ako kvalita, vlastnosti, dizajn a pod.
- *Slabá zastupiteľnosť* produktu zvyšuje šancu firmám na úspešné zmanipulovanie ponúk, pretože vedia, že obstarávateľ nemá na výber iné vhodné alternatívy nakupovaného produktu.
- *Nízka miera inovácie* produktu má rovnako pozitívny vplyv na udržanie kolúzie, keďže produkt ostáva dlhodobo nemenný.
- *Opakované stretávanie sa uchádzačov v tendroch* podstatne zvyšuje stabilitu kolúzie, či už ide o tendre na rovnaký predmet obstarávania alebo na iné produkty (v prípade multiproduktových dodávateľov), pretože umožňuje konkurentom rotáciu víťazstiev alebo rozdelenie kontraktov a zároveň poskytuje vhodný priestor na kontrolu dodržiavania kolúzie.
- *Odvetvové asociácie* môžu plniť prospešné a prosúťažné ciele, ale niekedy môžu poskytovať vhodnú základňu na stretnutia a diskusie o trhovom citlivých parametroch súťaže, čím podporujú vznik a trvanie kolúzií.
- *Trhová transparentnosť* - keď podnikatelia majú úplné a presné informácie o trhu, napomáha to udržiavať kolúziu, pretože je pre jej účastníkov jednoduché kontrolovať dodržiavanie dohody a rýchlo odhaliť a potrestať jej porušenie.

3. INDÍCIE KOLÚZIE VO VEREJNOM OBSTARÁVANÍ

Je veľmi ťažké odhaliť kartelovú dohodu, pretože sa väčšinou dojednáva v tajnosti a len členovia kolúzie poznajú schému. Podozrenie, že medzi uchádzačmi je koordinovaný postup, však môže naznačovať nezvyčajné predkladanie ponúk, stanovovanie cien alebo môže vychádzať zo skutočnosti čo uchádzači povedali alebo urobili.

V nasledujúcej časti sú popísané niektoré faktory, ktoré môžu indikovať kolúziu vo verejnom obstarávaní. Tieto varovné signály sa môžu vyskytovať počas celého priebehu verejného obstarávania. Účelom tejto časti je priniesť základné informácie o indíciách možného kartelového správania vo verejnom obstarávaní, aby ich osoby prichádzajúce do kontaktu s verejným obstarávaním poznali, všímali si ich pri svojej činnosti a v prípade ich identifikovania ich postúpili na PMÚ na ďalšiu analýzu a prešetrenie.

3.1 PODOZRIVÉ SCHÉMY V PREDKLADANÝCH PONUKÁCH

Medzi hráčmi na trhu sa môže vyvinúť určitá schéma v spôsoboch predkladania ponúk a frekvenciách, v akých víťazia alebo prehrávajú v tendroch, prípadne získavajú subdodávky v nevyhratých tendroch. Z tohto pohľadu je potrebné preskúmať, resp. poznať aj výsledky predchádzajúcich tendrov na rovnaký predmet obstarávania, aby bolo možné identifikovať schémy správania uchádzačov počas dlhšieho časového obdobia. Verejné obstarávanie môže byť predmetom kolúzie, ak:

- v rámci viacerých tendrov je vždy úspešný ten istý uchádzač,
- víťazné tendre sú vymedzené geograficky (uchádzači vyhrávajú tendre len v určitých geografických lokalitách),
- v rámci viacerých tendrov rotuje víťazstvo medzi uchádzačmi,
- v rámci viacerých tendrov uchádzači pravidelne vyhrávajú rovnaký alebo podobný objem zmlúv,
- niektorí uchádzači neočakávane stiahli svoje ponuky,

- pravidelní dodávateľia nepredložili ponuku, aj keď sa očakávala ich účasť v tendri, pričom v iných tendroch ponuky predložili,
- ponuku predložili aj uchádzači, ktorí si od obstarávateľa nevyžiadali súťažné podklady, čo môže naznačovať, že ich získali od iného uchádzača v rámci kolúzie,
- úspešný uchádzač si opakovane za subdodávateľa pre danú zákazku vyberá neúspešného uchádzača alebo uchádzača, ktorý stiahol či odmietol predložiť ponuku,
- v porovnaní s predchádzajúcimi tendrami predložilo ponuku menej uchádzačov,
- niektorí dodávateľia vždy predložia svoju ponuku, avšak nikdy nevyhrajú,
- dvaja alebo viacerí podnikatelia predkladajú spoločnú ponuku, hoci by aspoň jeden z nich mohol podať ponuku sám,
- existujú osobné alebo majetkové prepojenia medzi uchádzačmi alebo tajné spoločné podniky.

3.2 PODOZRIVÉ SCHÉMY V STANOVovanÍ CIEN

Aj nezvyčajné spôsoby v stanovovaní cien za predmet obstarávania môžu napomôcť pri odhaľovaní kolúzií. Indíciami kolúzie môžu byť:

- veľký rozdiel medzi úspešnou ponukou a ostatnými cenovými ponukami,
- ceny predložené uchádzačmi sa zvyšujú o pravidelný prírastok (bežnou praxou je, že uchádzač podávajúcí kryciu ponuku pridá k najnižšej cene isté %),
- na stanovenie ceny sú u viacerých uchádzačov použité rovnaké kalkulácie,
- ceny sú omnoho vyššie ako zverejnená hodnota zákazky alebo ako odborný odhad hodnoty zákazky,
- ceny sú podstatne vyššie ako sú ponúkané ceny na rovnaký predmet obstarávania v inom tendri bez toho, aby existovali rozdiely v nákladoch,
- ponúkané ceny sa znížia vždy, keď predloží ponuku nový alebo málo sa vyskytujúci uchádzač, čo môže naznačovať, že tento nový uchádzač narušil existujúci kartel,
- zľavy neboli ponúknuté, aj keď ide o trhy, kde sú zľavy pravidelne poskytované,
- miestni dodávateľia zadávajú vyššie ceny pre miestne dodávky ako pre vzdialenejšie, čo môže naznačovať, že miestne ceny sú fixované,
- miestni aj vzdialení uchádzači udávajú rovnaké dopravné náklady,
- len jeden uchádzač kontaktuje dodávateľov, veľkoobchodníkov (distribútorov) pre cenové informácie pred podaním ponuky.

3.3 INDÍCIE V PREDKLADANÝCH DOKUMENTOCH

Znaky vypovedajúce o kolúzii možno nájsť vo viacerých dokumentoch predložených uchádzačmi. Dokumenty môžu vykazovať vysoký stupeň zhodnosti alebo naznačovať, že ich pripravila jedna osoba alebo boli pripravované spoločne. Takýmito indíciami môžu byť napr.:

- dokumenty obsahujú rovnaký rukopis, druh písma, rovnakú formu alebo boli použité rovnaké kancelárske potreby (napr. ponuky sú podpísané rovnakým atramentom, sú na rovnakom kancelárskom papieri),
- rovnaké chyby v jednotlivých dokumentoch, napr. pravopisné chyby, tlačiarenské chyby (rovnaké šmuhy od tlačiarne), matematické chyby (rovnaké zlé výpočty),
- zhodné nepravidelnosti, napr. zoradenie dokumentov do ponuky s prehodenými stranami, chybné číslovanie strán,
- dokumenty v elektronickej forme ukazujú, že ich vytvorila alebo upravovala jedna osoba,
- obálky od rôznych uchádzačov majú podobné poštové pečiatky, sú zasielané z jednej pošty, majú rovnaké frankovacie značky a známky, na podacích lístkoch je rovnaký rukopis,

- niekoľko ponúk (alebo akýchkoľvek iných dokumentov, napr. žiadosti o vysvetlenie súťažných podkladov) je posielaných z rovnakej emailovej adresy, z rovnakého faxového čísla alebo naraz prostredníctvom jedného kuriéra,
- dokumenty o cenových ponukách obsahujú veľký počet opráv na poslednú chvíľu ako gumovanie, škrtenie alebo iné fyzické zmeny,
- ponuky jedného uchádzača obsahujú jednoznačný odkaz na ponuky ostatných konkurentov, v hlavičke sa vyskytuje faxové číslo iného uchádzača alebo využívajú hlavičkový papier konkurenta,
- ponuky viacerých uchádzačov obsahujú podstatný počet rovnakých odhadov nákladov na jednotlivé položky.

3.4 PODOZRIVÉ VYHLÁSENIA

Indície o kartelovej dohode môžu vychádzať aj z podozrivých vyhlásení uchádzačov, ktoré môžu naznačovať, že koordinovali svoje postupy vo verejnom obstarávaní. Môže ísť o rôzne:

- ústne alebo písomné odkazy indikujúce, že uchádzači medzi sebou diskutovali o ponukách, cenách alebo dosiahli medzi sebou dohodu,
- odkazy jednotlivých uchádzačov na cenníky rozšírené a používané v odvetví, či určené odvetvovou asociáciou, čo môže naznačovať, že uchádzači sa dohodli na použití týchto cenníkov a dohodli, či stanovili si ceny,
- vyhlásenia naznačujúce, že určitý uchádzač pozná (nezverejnené) ceny alebo detaily cenovej ponuky svojho konkurenta alebo vopred pozná víťaza tendra,
- vyhlásenia, že určité firmy nepredávajú v určitej oblasti alebo určitým zákazníkom alebo že daná oblasť, či obstarávateľ „patrí“ inému dodávateľovi,
- vyhlásenia naznačujúce podanie symbolickej, či krycej ponuky,
- použitie rovnakej terminológie rôznymi uchádzačmi pri vysvetľovaní ceny.

3.5 PODOZRIVÉ SPRÁVANIE

Aj určité neštandardné správanie uchádzačov môže naznačovať ich spoluprácu. Formy podozrivého správania môžu byť nasledujúce:

- dodávatelia sa súkromne stretávajú pred podaním ponúk alebo sa pravidelne stýkajú alebo organizujú stretnutia,
- podnikateľ si vyžiada súťažné podklady pre seba i svojho konkurenta a predkladá ponuku za seba i za konkurenta,
- ponuku predkladá spoločnosť, ktorá nie je schopná úspešne plniť zmluvu,
- niekoľko uchádzačov položilo obstarávateľovi podobné otázky na vysvetlenie alebo predložilo podobné žiadosti a materiály.

Aj keď tieto indície môžu vzbudiť podozrenie na kolúziu, nie sú jej dôkazom. Napr. neúčast' v tendri môže byť len výsledkom zaneprázdnenosti podnikateľa, príliš vysoká cena môže byť len výsledkom zlého odhadu. Preto indície možnej kolúzie vyžadujú hĺbkové prešetrovanie zo strany PMÚ, ktorý rozhodne o tom, či skutočne existuje dohoda medzi uchádzačmi.

3.6 ČO ROBIŤ PRI PODOZRENÍ KARTELOVEJ DOHODY?

Protisúťažné dohody v procese verejného obstarávania predstavujú vážne porušenie súťažných pravidiel a ich odhalenie a potrestanie je verejným záujmom. Tieto dohody sú vo svojej podstate tajné a ich odhaľovanie je veľmi náročné a komplikované. PMÚ preto privíta informácie, ktoré môžu pomôcť pri odhaľovaní kartelových dohôd.

Ak ste spozorovali vo verejnom obstarávaní vyššie uvedené indície, prosíme Vás o poskytnutie takýchto informácií na tieto kontaktné údaje:

adresa: Protimonopolný úrad SR, Drieňová 24, 826 03 Bratislava
email: odos@antimon.gov.sk
tel.: (02) 48 297 356, 43 334 045
fax: (02) 43 333 572

PMÚ môže zaručiť ohlasovateľovi anonymitu. Samotné oznámenie o možnej kolúzii nie je dôvodom zastavenia alebo zrušenia verejného obstarávania. Oznámenie môže byť podané aj po ukončení tendra. Súčasťou tejto publikácie je stručný leták, ktorý môže poslúžiť na overenie toho, či daný tender nevykazuje znaky kolúzie.

4. PRÍPADY KARTELOVÝCH DOHÔD VO VEREJNOM OBSTARÁVANÍ

Na ilustráciu uvádzame niektoré prípady odhalených kartelových dohôd vo verejnom obstarávaní, ktoré riešili EK, PMÚ a iné súťažné inštitúcie v zahraničí.

4.1 PRÍPAD MORSKÝCH PALIVOVÝCH HADÍC - ROZHODNUTIE EK Z 28.1.2009⁸

EK pokutovala 5 výrobcov morských palivových hadíc za účasť na karteli. Celková výška uložených pokút dosahovala 131 miliónov EUR. Tento kartel je učebnicovým príkladom kartelových dohôd vo verejnom obstarávaní.

Morské palivové hadice sa používajú na načerpanie sladkej alebo spracovanej ropy a ostatných ropných produktov z mimopobrežných zariadení (napr. z plavákov, plávajúcich výrobných, skladovacích a čerpacích zariadení) do plavidiel a na ich opätovné vypustenie do mimopobrežných alebo pobrežných zariadení (napr. do plavákov alebo prístavísk).

EK získala informácie o karteli prostredníctvom žiadosti o leniency (tj. účastník kartelu poskytne súťažnej autorite všetky dostupné informácie o karteli a odmenou za tieto informácie mu nebude uložená pokuta) jednej zo spoločností zúčastnenej na karteli, spoločnosti Yokohama.

V máji 2007 vykonala EK inšpekciu v priestoroch niektorých podnikateľov (Dunlop Oil & Marine, Trelborg, Parker ITR, Manuli a PW Consulting) a prvýkrát bola vykonaná inšpekcia aj v súkromných priestoroch (vlastníka a manažéra spoločnosti PW Consulting) - práve tu boli nájdené početné dôkazy o karteli späté až do roku 1986. EK úzko spolupracovala s orgánmi Veľkej Británie a USA.

Kartel trval od roku 1986 a spočíval v:

- pridelení zákaziek,
- stanovovaní cien, kvót a podmienok predaja,
- del'be geografického trhu,
- vo výmene citlivých informácií o cenách, predajných objemoch a o zákazkách.

4.2 PRÍPAD ÚDRŽBY A OPRÁV PLOCHÝCH STRIECH VO WEST MIDLANDS - ROZHODNUTIE BRITSKEJ SÚŤAŽNEJ AUTORITY OFFICE OF FAIR TRADING (OFT) ZO 16.3.2004⁹

OFT pokutoval 8 spoločností, zaoberajúcich sa údržbou a opravami plochých striech, za kolúziu vo verejnom obstarávaní v celkovo 15 tendroch. Udelil pokutu vo výške takmer 300 000 libier. Kartel bol porušením britského zákona o hospodárskej súťaži z roku 1998. OFT získal informáciu o karteli prostredníctvom žiadosti o leniency jedného z účastníkov kartelu, spoločnosti Ruberoid. Na základe týchto

⁸ Marine Hoses COMP/39.406 <http://ec.europa.eu/competition/antitrust/cases/decisions/39406/en.pdf>

⁹ Collusive tendering in relation to contracts for flat roofing services No. CA98/1/2004
http://www.oft.gov.uk/shared_ofi/ca98_public_register/decisions/westmidlandsroofing.pdf

informácií vykonal OFT neohlásenú inšpekciu v priestoroch niekoľkých podnikateľov. OFT tiež disponoval informáciami od radníc v mestách, v ktorých boli obstarávania realizované. OFT tiež obdržal niekoľko ďalších žiadostí o leniency.

Podnikatelia sa zúčastnili na individuálnych dohodách alebo zosúladených postupoch, z ktorých každý mal za cieľ určenie cien opráv, údržby a zdokonaľovania plochých striech v oblasti West Midlands. Tendre zahŕňali predovšetkým školy, knižnice a pod.

Kartel mal v postihovaných prípadoch nasledovnú formu:

- *Podanie krycej ponuky* - ostatní účastníci dohody formálne predložili ponuky, ktoré boli vopred dohodnuté tak, aby vyvolali zdanie skutočnej súťaže, avšak v skutočnosti bol vopred dohodnutý víťaz daného tendra.
- *Stiahnutie ponuky* - účastníci tendra sa po dohode medzi sebou rozhodli nedať v obstarávaní ponuku, alebo už danú ponuku stiahnuť.
- *Rotácia cenových ponúk* - vybraný víťaz podal najnižšiu ponuku a to na rotačnom základe, pričom víťazi jednotlivých tendrov sa pravidelne striedali.

4.3 PRÍPAD V STAVEBNOM PRIEMYSELE V ANGLICKU - ROZHODNUTIE OFT Z 21.9.2009¹⁰

OFT pokutoval za kolúziu vo verejnom a súkromnom obstarávaní 103 stavebných firiem. Celková výška pokuty bola 129,2 milióna libier. Nezákonné správanie zahŕňalo 199 tendrov počas 6 rokov od roku 2000 do roku 2006. Kartel bol porušením britského zákona o hospodárskej súťaži z roku 1998.

OFT bol kontaktovaný interným manažérom auditu, ktorý pracoval pre zdravotné centrum Queen's Medical Center v meste Nottingham a ktorý sa domnieval, že sa vyskytla kolúzia v obstarávaní na práce v tomto zdravotnom centre.

V danom prípade išlo o dve formy kolúzneho správania v obstarávaní:

- *Predloženie krycích ponúk* - tento druh správania v danom prípade zahŕňal situácie, keď víťaz zaplatil dohodnutú sumu peňazí neúspešnému uchádzačovi ako určitý druh kompenzácie nákladov vynaložených na predloženie formálnej ponuky v tendri.
- *Kompenzačné platby* (bez toho, aby sa účastníci tendra zároveň dohodli na krycích ponukách) - každý z účastníkov tendra pripravil ponuku samostatne, bez koordinácie s inými, avšak následne sa účastníci dohodli na tom, že víťazná strana zaplatí druhej strane dohodnutú sumu peňazí ako kompenzáciu za náklady, ktoré mala táto "porazená strana" na účasť v danom verejnom obstarávaní.

V súvislosti s kompenzačnými platbami je potrebné si uvedomiť, že takýto postup naruší obstarávací proces, pretože dodávateľ, ktorý zaplatí kompenzačnú platbu inému účastníkovi za predloženie krycej ponuky je motivovaný k tomu, aby si tieto náklady nahradil prostredníctvom ceny, ktorú predkladá v tendri.

Protisúťažné konanie ovplyvnilo stavebné projekty v celom Anglicku v hodnote viac ako 200 miliónov libier, vrátane stavebných projektov pre školy, univerzity, nemocnice a množstvo súkromných projektov, vrátane stavieb bytových blokov a rekonštrukcií domov.

4.4 PRÍPAD PLYNOM IZOLOVANÝCH SPÍNACÍCH ZARIADENÍ (GAS INSULATED SWITCHGEAR - GIS) - ROZHODNUTIE EK Z 24.1.2007¹¹

EK pokutovala celkovo 10 skupín podnikov za účasť na karteli. Celková pokuta uložená spoločnostiam v tomto prípade dosahovala 750 712 500 EUR, čo bola do tej doby najvyššia pokuta uložená od EK za jeden kartel. Porušenie trvalo od roku 1988 do roku 2004. Kartel pritom zahŕňal celý svet (s určenými výnimkami) vrátane Slovenskej republiky. Na území Európskej Únie (EÚ) však EK posudzovala kartel len vo vzťahu k pôvodným 15 členským štátom EÚ. Išlo o porušenie čl. 81 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva (ZES) (súčasný čl. 101 Zmluvy o fungovaní EÚ - ZFEÚ).

¹⁰ Bid rigging in the construction industry in England CA 98/02/2009

http://www.ofc.gov.uk/shared_ofc/business_leaflets/general/CE4327-04_Decision_public_1.pdf

¹¹ Gas Insulated switchgear COMP/F/38.899 http://ec.europa.eu/competition/antitrust/cases/decisions/38899/non_conf_dec_fin.pdf

GIS sa používajú na kontrolu energetického toku v elektrických rozvodných sieťach. Ide o ťažké elektrické zariadenia používané najmä ako súčasť transformačných staníc. EK získala informácie o karteli prostredníctvom žiadosti o leniency jedného z účastníkov kartelu, spoločnosti ABB. Následne EK vykonala neohlásené inšpekcie vo viacerých podnikoch. EK disponovala širokým spektrom dôkazov, vrátane samotného písomného znenia protisúťažnej dohody, emailovej komunikácie medzi účastníkmi kartelu a pod.

Kartel pokrýval územie celého sveta (okrem určených výnimiek) a týkal sa predaja GIS. Zahŕňal tieto konania:

- rozdelenie trhu s GIS,
- pridelovanie kvót a udržiavanie príslušných trhových podielov,
- pridelovanie individuálnych GIS projektov určeným výrobcam a manipulácia obstarávacieho procesu,
- určovanie cien,
- ukončenie licenčných zmlúv s nečlenmi kartelu,
- výmena trhov - citlivých informácií.

V karteli bol tiež vytvorený sankčný mechanizmus, prostredníctvom ktorého boli trestaní tí členovia, ktorí sa nepodrobili rozhodnutiam kartelu.

Členovia kartelu komunikovali medzi sebou prostredníctvom emailov. Adresy boli vytvorené pod kryciami menami a tieto sa často menili. Spoločnostiam boli pridelené kódy, ktoré používali pre emailovú komunikáciu. Využívali tiež faxovú a telefonickú komunikáciu (prostredníctvom špeciálnych mobilných telefónov so šifrovacou funkciou).

4.5 ROZHODNUTIE PMÚ VO VECI GIS KARTELU ZO 14.8.2009¹²

Vo veci GIS kartelu rozhodol aj PMÚ. Správne konanie malo 20 účastníkov a bola v ňom uložená súhrnná pokuta 8,6 milióna EUR. PMÚ prípad posudzoval do 30.4.2004, kedy sa Slovenská republika stala členom Európskej únie. Rozhodnutie EK totiž nepokrývalo protisúťažné konanie, ku ktorému došlo na území nových členských krajín v čase, keď neboli členmi EÚ. Obdobne ako PMÚ postupovali aj Maďarsko a Česká republika, ktoré sa stali členmi EÚ únie až od 1.5.2004.

PMÚ získal informácie o karteli prostredníctvom žiadosti o leniency spoločnosti ABB. Úrad v konaní disponoval veľkým rozsahom dôkazov preukazujúcich štruktúru, fungovanie kartelu a jeho trvanie. Počas jeho trvania došlo k ovplyvneniu niekoľkých verejných obstarávaní týkajúcich sa dodávky GIS v Slovenskej republike.

V súčasnosti je prípad predmetom súdneho prieskumu.

4.6 PRÍPAD DIAĽNIC - ROZHODNUTIE PMÚ ZO 16.10.2006¹³

PMÚ pokutoval za účasť na karteli 6 stavebných spoločností. Celková pokuta udelená v tomto prípade dosahovala takmer 45 miliónov EUR. Išlo o porušenie národnej právnej úpravy článku 81 ZES (dnes čl. 101 ZFEÚ). Protisúťažné správanie bolo spojené s verejnou súťažou na uskutočnenie stavebných prác na výstavbu úseku diaľnice D1 Mengusovce - Jánovce (úsek km 0,00 - 8,00).

PMÚ získal informácie o možnom protisúťažnom konaní od obstarávateľa - Národnej diaľničnej spoločnosti, a.s. (NDS). Podozrenie na protisúťažné konanie uchádzačov v predmetnej verejnej súťaži vyvolali vysoké ceny predložené uchádzačmi. Šesť stavebných spoločností sa zúčastnilo na verejnej súťaži vo forme dvoch združení založených za účelom prípravy a podania súťažnej ponuky, prípadne následnej realizácie stavby. Jedna zo spoločností sa súťaže zúčastnila samostatne.

¹² Plynom izolované spinacie zariadenia 2009/KH/R/2/035

<http://www.antimon.gov.sk/files/CustomGrid/GISrozh%20verejna%20verzia.rtf>

¹³ Diaľnice 2006/KH/R//116 <http://www.antimon.gov.sk/files/CustomGrid/Rozhodnutie%20dialnice%20bezOT.rtf>

Vo verejnej súťaži boli predložené tri súťažné ponuky, ktoré obsahovali komplex stavebných prác ocenených takmer 900 jednotkovými cenami. PMÚ na základe analýzy zistil, že pomery medzi jednotkovými cenami predloženými v jednotlivých ponukách uchádzačov vykazovali mimoriadne konštantné číselné údaje.

Rozhodnutie PMÚ v tejto veci je v súčasnosti predmetom prieskumu na Najvyššom súde Slovenskej republiky.

5. AKO PRIPRAVIŤ TENDER, ABY SA MINIMALIZOVALO RIZIKO KOLÚZIE

Riziko protisúťažnej koordinácie uchádzačov vo verejnom obstarávaní môže byť efektívne znížené dôkladným zvažovaním rôznych prvkov obstarávania a ich vplyvu na pravdepodobnosť kolúzie. Navrhovanie tendrov tak, aby sa minimalizovala možnosť vzniku kolúzie, môže výrazne prispieť k boju voči protisúťažným praktikám. Dobre naplánovaný proces verejného obstarávania môže znížiť alebo dokonca eliminovať schopnosť uchádzačov dosiahnuť kolúznu dohodu.

Obstarávatelia majú kľúčový vplyv na to, či nimi organizované verejné obstarávania budú náchylné na kolúziu alebo nie. Preto by obstarávatelia a ostatné osoby zúčastňujúce sa na príprave tendrov mali mať na zreteli nižšie uvedené faktory, ktoré im pomôžu navrhnuť efektívny tender bez rizika jeho zmanipulovania uchádzačmi. Miera akceptácie nižšie uvedených odporúčaní a ich implementácia v konkrétnom tendri závisia od komplexného posúdenia všetkých faktorov.

Účelom tejto časti je poskytnúť obstarávateľom a iným osobám zúčastňujúcim sa na príprave tendrov inštrukcie pre navrhovanie procesu verejného obstarávania takým spôsobom, aby sa zabránilo jeho zmanipulovaniu uchádzačmi. V záujme minimalizovania priestoru pre kartelové dohody je dôležité:

5.1 POZNAŤ TRH A JEHO CHARAKTERISTIKY

Obstarávateľ by mal čo najskôr pred vyhlásením tendra urobiť prieskum trhu, z ktorého zistí všetky relevantné informácie o produkte, ktorý má záujem obstarávať, a to najmä:

- škálu produktov, ktoré sú dostupné na trhu a ktoré vyhovujú požiadavkám obstarávateľa (substitúty produktov, ich charakteristiky),
- potenciálnych dodávateľov produktu alebo jeho substitútov,
- ceny požadovaného produktu a jeho substitútov, ich zmeny v poslednom období, ceny týchto tovarov v iných geografických oblastiach,
- charakteristiky trhu, z ktorého bude obstarávateľ odoberať; je potrebné určiť, či tento trh má charakteristiky zvyšujúce pravdepodobnosť kolúzie,
- informácie o predchádzajúcich tendroch na rovnaké alebo podobné predmety obstarávania s cieľom lepšie poznať trh a jeho účastníkov a ich správanie v tendroch.

5.2 MAXIMALIZOVAŤ POČET POTENCIÁLNYCH UCHÁDZAČOV

Vo všeobecnosti platí, že vyšší počet uchádzačov zabraňuje kolúzii, pretože ako koordinácia medzi uchádzačmi, tak aj systém vynútenia plnenia ich dohody, je omnoho náročnejší. Navyše pozitívne vplýva na znižovanie cien. Napr. štúdia J. Pavla z roku 2009, ktorá analyzovala zákazky v oblasti dopravnej infraštruktúry v SR v rokoch 2005 - 2009 potvrdila nepriamo úmerný vzťah medzi počtom ponúk a cenou. Každá dodatočná ponuka prináša pri účasti dvoch až piatich subjektov v súťaži pokles ceny v rozsahu 5 - 8% predpokladanej ceny.

Preto by sa obstarávatelia mali vždy snažiť, aby počet uchádzačov vo verejnom obstarávaní bol čo najvyšší. Na tento účel by mali zvážiť prijatie týchto opatrení:

- Nastavenie podmienok účasti tak, aby sa minimalizovali neopodstatnené obmedzenia, ktoré môžu zredukovať počet kvalifikovaných uchádzačov. Je vhodné špecifikovať minimálne požiadavky, ktoré budú úmerné veľkosti a obsahu predmetu zákazky. Neodporúča sa špecifikovať požiadavky ako napr. veľkosť, charakter alebo zloženie uchádzačov.
- Vždy, keď je to len trochu možné, odporúča sa použitie postupu vo verejnom obstarávaní, ktorý neobmedzuje počet uchádzačov.
- Na preukazovanie odbornej spôsobilosti je potrebné zväžiť vyžadovanie predchádzajúcich skúseností s dodávkami pre iných obstarávateľov alebo s dodávkami nad určitú hodnotu, pretože dochádza k „uzavretiu“ skupiny dodávateľov pre verejný sektor, resp. veľkých firiem, ktoré sa dokážu ľahko identifikovať a dohodnúť sa.
- Vysoké peňažné záruky môžu byť dôvodom diskvalifikácie inak kvalifikovaných menších firiem. Preto je potrebné stanoviť výšku záruky len tak, aby skutočne plnila účel garancie.
- Umožnenie predkladania ponúk aj na variantné riešenia môže napomáhať väčšej účasti podnikateľov.
- Vysoké a často nenávratné náklady na vypracovanie ponuky môžu odradiť potenciálnych uchádzačov od účasti v tendri. Je preto žiaduce znížiť tieto náklady pre uchádzačov, napr.:
  - používaním štandardizovaných formulárov, požadovaním rovnakého typu informácií,
  - požadovaním len informácií a podkladov, ktoré sú pre obstarávateľa nevyhnutné,
  - spájaním tendrov, aby sa rozložili fixné náklady na prípravu cenovej ponuky,
  - udržiavaním oficiálnych zoznamov podnikateľov (zoznam podnikateľov, kvalifikačný systém),
  - vyhlasovaním tendrov s dostatočným časovým predstihom pred ukončením lehoty na predkladanie ponúk, aby mali uchádzači postačujúci čas na prípravu kvalitnej ponuky,
  - použitím elektronického systému podávania ponúk.
- Pri veľkých zákazkách je možné povoliť predkladanie ponúk aj len na určité položky alebo časti zmluvy, aby bolo umožnené súťažiť v tendri aj menším, ale inak kvalitným podnikateľom. V tomto prípade je však nevyhnutné pamätať na to, že ak sa takéto rozdeľovanie tendra robí nevhodným spôsobom (t.j. jednoduchým predvídateľným rozdelením zákazky), môže to mať opačný efekt a napomôže koordinovaným uchádzačom lepšie si rozdeliť zmluvy.

5.3 JEDNOZNAČNE DEFINOVAŤ POŽIADAVKY A ŠPECIFIKÁCIE

Tvorba súťažných podkladov je fáza verejného obstarávania, ktorá je náchylná na skreslenie, podvod či korupciu. Spôsob definovania požiadaviek a špecifikácií predmetu obstarávania ovplyvňuje počet a typ dodávateľov, ktorí sa budú o tender zaujímať, a preto to ovplyvňuje úspech celého procesu.

Jednoznačnosť opisu predmetu zákazky sa však nesmie zamieňať za predvídateľnosť.

- Predmet zákazky by mal byť opísaný jasne a úplne, ale nediskriminačne; je vhodné vyhnúť sa preferenčným vzťahom s niektorými skupinami podnikateľov.
- Opis predmetu zákazky by mal byť urobený z funkčného hľadiska, tzn. čo má obstarávateľ v úmysle dosiahnuť a nie ako to chce dosiahnuť a jeho definícia by mala zohľadňovať aj substitučné produkty. Tým sa podporia alternatívne a inovačné riešenia. Vždy, keď je to možné, odporúča sa povoliť predkladanie variantných riešení, ktoré sťažujú kolúzne praktiky.
- Kvalitné definovanie požiadaviek a špecifikácií obmedzí priestor na uzatváranie dodatkov k zmluvám. Obstarávateľia by mali minimalizovať a zvažovať rozsah dodatkov, pretože sa tým môže úplne poprieť zmysel verejného obstarávania - aby zákazku dostal podnikateľ s najlepšou ponukou.

5.4 PLÁNOVAŤ OBSTARÁVANIA TAK, ABY NEBOLI ĽAHKO PREDVÍDATEĽNÉ

Predvídateľné plány obstarávateľa a nemenné obstarávané množstvá produktov napomáhajú kolúzii a umožňujú jej účastníkom jednoduché rozdelenie zákaziek.

Je dôležité vyhnúť sa predvídateľnosti vo verejnom obstarávaní, tzn. rovnakej frekvencii, resp. pravidelnému vyhlasovaniu tendrov na rovnaký/podobný predmet zákazky, rovnakým objemom tendrov, zmlúvam s rovnakými hodnotami a pod., čo umožňuje ľahké rozdelenie „koristi“ medzi konkurentov. Preto je potrebné zvážiť:

- Spájanie alebo rozdeľovanie zmlúv s cieľom meniť veľkosť a časové rozvrhnutie tendrov.
- Ak je to vhodné, využívať prvky spoločného obstarávania viacerých obstarávateľov.

5.5 STAROSTLIVO ZVAŽOVAŤ KRITÉRIÁ NA VYHODNOTENIE PONÚK

Všetky kritériá na vyhodnotenie ponúk ovplyvňujú intenzitu a efektívnosť súťaže v tendri. Je preto dôležité zabezpečiť, aby kvantitatívne, ale aj kvalitatívne kritériá boli vybrané spôsobom, aby sa podporila čo najširšia účasť podnikateľov, vrátane malých a stredných. Všetky kritériá musia byť vopred popísané a musí byť určený spôsob ich hodnotenia.

- Rozsah uplatnenia iných kritérií ako ceny (kvalita produktu, pozáručný servis a služby, estetické a environmentálne charakteristiky, prevádzkové náklady, efektívnosť nákladov) môže znížiť riziko kolúzie.
- Je však vhodné vyberať len také kritériá, ktoré sú pre daný tender skutočne potrebné a počas trvania zmluvy aj ľahko kontrolovateľné, nakoľko sa tým môže ovplyvniť počet prihlásených uchádzačov (napr. lehota dodania tovaru nemusí byť pre obstarávateľa podstatná a pre malú, ale efektívnu firmu môže znamenať bariéru vstupu).
- Ak sa ponuka javí ako nejasná alebo ponúknutá cena je podozrivá, je nevyhnutné žiadať od uchádzačov podrobné vysvetlenie ponuky a ceny.

5.6 OBMEDZOVAŤ MOŽNOSTI KOMUNIKÁCIE MEDZI UCHÁDZAČMI

Kolúzne správanie vyžaduje, aby uchádzači medzi sebou komunikovali. Ak je verejné obstarávanie navrhnuté tak, že sťažuje potenciálnym uchádzačom identifikovať sa navzájom, potom je vznik kolúzie omnoho náročnejší a menej pravdepodobný. Transparentné požiadavky sú nevyhnuté pre férové obstarávanie, aby pomohli v boji proti korupcii. Avšak mali by byť zosúladené vyváženým spôsobom s cieľom minimalizovať riziko zmanipulovania tendra zo strany uchádzačov. Na obmedzenie komunikácie medzi uchádzačmi počas procesu verejného obstarávania je vhodné:

- Vyhnúť sa možnému stretnutiu potenciálnych uchádzačov osobne (napr. v prípade miestnej obhliadky sa odporúča túto absolvovať s každým uchádzačom samostatne v iných časových intervaloch).
- Umožniť elektronické predkladanie ponúk, čo minimalizuje osobné stretnutia pri predkladaní ponúk u obstarávateľa.
- Vždy, keď je to len trochu možné, použiť elektronickú aukciu, pretože totožnosť uchádzačov pri licitovaní je utajená, čo značne sťažuje udržateľnosť kolúzie.
- Neobmedzovať zbytočne počet uchádzačov pri predkladaní ponúk, avšak je vhodné zvážiť aj iné postupy verejného obstarávania, ak môžu priniesť účinnejší výstup. V tomto prípade je nevyhnutné nezverejňovať uchádzačov, ktorí boli vyzvaní na predloženie ponuky, resp. s ktorými bude obstarávateľ rokovať a rokovania je potrebné viesť v dostatočných časových odstupoch, aby nemali možnosť stretnúť a identifikovať sa.
- Dôsledne zvážiť rozsah a formu zverejnených informácií pri zverejňovaní výsledkov tendra, keďže konkurenčne citlivé informácie môžu napomôcť následným kartelovým dohodám.
- Predpokladaná cena zákazky by mala byť založená na dôkladnom prieskume trhu a malo by ísť o skutočne konkurenčnú cenu. Ak je cena nastavená „agresívne“, môže obmedziť nelegálne zisky z kolúzie a tým obmedzovať priestor pre kolúziu. Naopak, ak je nastavená „mäkko“, takýto priestor sa môže vytvoriť.
- Vopred požadovať od uchádzačov, aby v ponuke oznámili, či budú využívať subdodávateľov a aby ich identifikovali, nakoľko udeľovanie subdodávok je jednou z najčastejších foriem kartelových dohôd. Okrem toho by bolo vhodné zvážiť aj obmedzenie objemu subdodávok a umožniť vysoké

podieľy subdodávok len v prípade, že by podnikatelia z kapacitných dôvodov neboli schopní individuálne realizovať zákazku.

- Vyvarovať sa využitiu služieb odvetvových konzultantov, pretože títo môžu mať vytvorené pracovné vzťahy s jednotlivými uchádzačmi.
- Odporúča sa aplikovať Certifikát o nezávislom stanovení cenovej ponuky (CIBD), najmä pri väčších zákazkách a požadovať od uchádzačov, aby odhalili každú komunikáciu s konkurentmi pod hrozbou sankcií za predloženie nepravdivých informácií¹⁴.
- V súťažných podkladoch upozorniť uchádzačov na následky a sankcie možného kolúzneho správania (sankcie podľa súťažného práva, pozastavenie účasti v tendroch na obdobie troch rokov)¹⁵.

5.7 UCHOVÁVAŤ INFORMÁCIE A DATABÁZY

Efektívnosť boja voči kartelovým dohodám možno zo strany obstarávateľov podporiť aj sústavným monitorovaním jednotlivých tendrov, zbieraním informácií o správaní jednotlivých dodávateľov a vykonávaním analýz ponúk. Treba poznamenať, že kolúzia medzi uchádzačmi nemusí byť zrejماً len z výsledkov jedného tendra. Často sa kolúzia odhalí len pri kontrole výsledkov väčšieho počtu tendrov za určité časové obdobie. Tieto informácie pomôžu nielen obstarávateľovi pri efektívnejšom nastavovaní ďalších tendrov, ale aj PMÚ, ktorý tak môže identifikovať protisúťažné správanie uchádzačov a potrestať ho. Z tohto pohľadu sa obstarávateľom odporúča:

- Uchovávať informácie o charakteristikách uskutočnených tendrov v stručnej forme (informácie o produkte, ponuky všetkých uchádzačov, identita úspešného uchádzača, významní subdodávateľia, zoznam uchádzačov o súťažné podklady a zoznam uchádzačov, ktorí skutočne ponuku predložili), z ktorých by bolo možné identifikovať podozrivé schémy pri predkladaní ponúk a robiť pravidelné analýzy týchto informácií, najmä na trhoch náchylných na kolúziu.
- Robiť pravidelnú kontrolu tendrov.

6. MOŽNOSTI UPLATNENIA CERTIFIKÁTU O NEZÁVISLOM STANOVENÍ PONUKY - CERTIFICATE OF INDEPENDENT BID DETERMINATION (CIBD)

CIBD je prostriedok, ktorý môže znížiť pravdepodobnosť výskytu kartelových dohôd vo verejnom obstarávaní. CIBD sa používa v mnohých krajinách a má rôzne modifikácie. Napr. pri zabezpečovaní Olympijských hier vo Vancouvri 2010 to bola podmienka pre všetkých podnikateľov, ktorí sa uchádzali o zákazky. V USA, ak sa chcú podnikatelia uchádzať o zákazky federálnej vlády, obligatórne podpisujú CIBD. Nasledovný text predkladáme s cieľom poskytnúť informácie o tomto nástroji a o možnostiach jeho použitia aj v Slovenskej republike.

6.1 ČO JE CIBD A AKÉ VÝHODY MÔŽE PRINIESŤ?

Ide v podstate o druh čestného vyhlásenia, ktoré sa vyžaduje od podnikateľov, ktorí predkladajú svoje ponuky v obstarávacom procese. Vo väčšine krajín podpísaním CIBD účastník vo verejnom obstarávaní vyhlasuje najmä, že:

- sa na ponukách nedohodol ani nedohodne s ostatnými podnikateľmi, ktorí sa zúčastňujú na obstarávaní,
- nesprístupnil ani nesprístupní ceny ani iné podmienky, ktoré predkladá v rámci obstarávania iným podnikateľom zúčastneným na obstarávaní a že ich priamo alebo nepriamo nezverejnil,

¹⁴ Viac v kapitole 6. Možnosti uplatnenia certifikátu o nezávislom stanovení ponuky - Certificate of Independent Bid Determination (CIBD).

¹⁵ Viac v časti Právna úprava v kapitole 2. Charakteristika kartelových dohôd vo verejnom obstarávaní

- ceny a iné podmienky predložené v ponuke vo verejnom obstarávaní boli určené nezávisle od iných uchádzačov, bez akejkoľvek dohody, konzultácie, alebo komunikácie s inými uchádzačmi, ktorá by sa týkala (i) cien, (ii) zámeru predložiť ponuku, (iii) metód alebo faktorov určených na výpočet cien,
- sa nedohodol/nedohodne s inými podnikateľmi na iných parametroch ponuky,
- sa nepokúsil ani nepokúsi naviesť iného podnikateľa na kartelovú dohodu vo verejnom obstarávaní.

CIBD môže obsahovať aj požiadavku na uvedenie informácie o všetkých konkurentoch, s ktorými uchádzač vstúpil do konzultácií, komunikácie, dohôd alebo dohovorov, týkajúcich sa tohto verejného obstarávania vrátane kompletných údajov o týchto skutočnostiach (mená konkurentov, charakter, dôvod komunikácie, atď.).

V niektorých štátoch, za účelom zamedzenia korupcie vo verejnom obstarávaní obsahuje CIBD aj vyhlásenie uchádzačov, že od obstarávateľa nevyžadovali ani neobdržali inak neprístupné informácie o verejnom obstarávaní. V niektorých prípadoch sa vyžaduje aj vyhlásenie obstarávateľa, že neposkytol žiadne inak neprístupné informácie uchádzačom vo verejnom obstarávaní.

Účinok a výhody CIBD sa môžu prejavovať najmä v týchto oblastiach:

- podnikatelia budú informovaní o nelegálnosti konania popísaného v CIBD a majú možnosť sa mu vyhnúť,
- za poskytnutie nepravdivých informácií v CIBD hrozia podnikateľovi sankcie (vylúčenie z tendra, priestupok a pod.), čo bude pôsobiť ako prevencia,
- uľahčí sa stíhanie tých podnikateľov, ktorí sa zúčastnili na kartelovej dohode vo verejnom obstarávaní,
- pri preukazovaní zodpovednosti za podpísanie nepravdivého CIBD je obvyčajne nižší dôkazný štandard ako pri preukazovaní porušenia súťažných pravidiel,
- obstarávateľ o sebe vysiela signál, že je obozretným obstarávateľom, ktorého cieľom je získať skutočne najlepšiu ponuku a že vyžaduje dodržiavanie zákonov; rovnako v prípade akceptácie CIBD vysiela podnikateľ o sebe signál dôveryhodného obchodného partnera.

6.2 ZODPOVEDNOSŤ ZA PODPÍSANIE NEPRAVDIVÉHO CIBD

Zodpovednostný mechanizmus za predloženie nepravdivých informácií v CIBD je oddelený od zodpovednosti za protisúťažné správanie, t.j. od sankčného mechanizmu za kolúzne správanie vo verejnom obstarávaní podľa zákona o ochrane hospodárskej súťaže.

Takéto oddelenie má svoj význam, keďže:

- v prípade potvrdenia nepravdivých informácií v CIBD by napr. stačilo preukázať, že uchádzač vo verejnom obstarávaní sprístupnil svoju ponuku inému uchádzačovi a nebolo by potrebné preukázať celý mechanizmus dohody obmedzujúcej súťaž podľa zákona o ochrane hospodárskej súťaže,
- v prípade potvrdenia nepravdivých informácií v CIBD je možná lepšia preukázateľnosť individuálnej zodpovednosti, čiže aj prípadná aplikácia trestnoprávneho postihu,
- podpísanie nepravdivého CIBD neznamena automaticky potvrdenie existencie kartelu medzi uchádzačmi, môže však napomôcť k jeho odhaleniu prostredníctvom PMÚ.

6.3 MOŽNOSTI POUŽITIA CIBD V SR

CIBD je možné uplatniť napr. ako **jednu z podmienok účasti na verejnom obstarávaní**. Verejného obstarávania by sa tak nemohol zúčastniť ten uchádzač, ktorý CIBD nepodpísal, resp. ten, ktorý by svojim podpisom v CIBD potvrdil nepravdivé informácie.

Aplikácia CIBD je pri súčasných legislatívnych podmienkach možná len na dobrovoľnej báze. Je na rozhodnutí obstarávateľa, či bude požadovať ako podmienku účasti od uchádzačov podpísanie CIBD. Následky nepravdivého CIBD sa líšia podľa toho, akú formu CIBD si obstarávateľ vyberie.

Obstarávateľ má na výber použitie CIBD v dvoch formách, a to ako verejnoprávny inštitút - čestné vyhlásenie alebo ako súkromnoprávny inštitút - zmluva o nezávislom stanovení ponuky. Bez ohľadu na formu je potom podpísanie CIBD podmienkou účasti v danom tendri a jeho predloženie bude požadovať obstarávateľ od uchádzača ako súčasť predloženej ponuky, pričom o tejto požiadavke informuje už v oznámení o vyhlásení metódy verejného obstarávania.

6.4 ZMLUVA O NEZÁVISLOM STANOVENÍ PONUKY

Jedným zo spôsobov uplatnenia CIBD v procese verejného obstarávania je využitie súkromnoprávneho inštitútu - obchodnoprávnej zmluvy medzi obstarávateľom a uchádzačom. Obidve zmluvné strany vyhlasujú svoje záväzky a podpísanú zmluvu za platnú a záväznú. Svojím obsahom je to dohoda o opatreniach proti kolúzii vo verejnom obstarávaní.

Zmluva o nezávislom stanovení ponuky nenahrádza legislatívne ustanovenia o ochrane hospodárskej súťaže, len podporuje a napomáha ich dodržiavaniu a predchádza ich porušovaniu. Takáto dohoda plní tri funkcie:

- informačnú, pretože uchádzačom jasne hovorí, ktoré správanie je protisúťažné, a teda neprípustné,
- preventívnu, nakoľko nabáda uchádzačov vyhnúť sa protisúťažnému konaniu uvedenému v zmluve,
- a nakoniec represívnu, pretože pri jej nedodržaní nastupujú sankcie uvedené v zmluve, ako aj sankcie vyplývajúce zo zákona o ochrane hospodárskej súťaže a zo zákona o verejnom obstarávaní.

Zmluva o nezávislom stanovení ponuky je záväzková zmluva, ktorá pre svoju platnosť musí spĺňať potrebné obsahové i formálne náležitosti. Jej navrhovateľom je obstarávateľ. Všeobecný vzor zmluvy o nezávislom stanovení cenovej ponuky tvorí prílohu č. 1. Jej uzatvorenie a podpísanie požaduje obstarávateľ ako podmienku účasti vo verejnom obstarávaní jej zaradením do súťažných podkladov. Predloženie zmluvy požaduje obstarávateľ od uchádzača v rámci predkladanej ponuky, pričom o tejto požiadavke informuje už v oznámení o vyhlásení metódy verejného obstarávania. Túto zmluvu ako súčasť súťažných podkladov predkladá obstarávateľ uchádzačovi už podpísanú jeho štatutárom. Odporúča sa, aby v súťažných podkladoch bola požiadavka uzavretia zmluvy o nezávislom stanovení ponuky zdôvodnená, napr. textom:

„Obstarávateľ má záujem na obmedzovaní kolúzií vo verejnom obstarávaní. Aby sa vyhol novej manipulácii verejného obstarávania zo strany uchádzačov, zaviedol povinnosť pre všetkých uchádzačov podpísať pripojenú zmluvu o nezávislom stanovení ponuky a predložiť ju ako súčasť predkladanej ponuky. Zahŕnutie tejto zmluvy do ponúk má za cieľ zabezpečiť efektívnu hospodársku súťaž a rovnaké príležitosti pre všetkých uchádzačov, ako aj spravodlivé a transparentné plnenie zmluvy na predmet obstarávania. Obstarávateľ overí s najvyššou citlivosťou plnenie záväzkov vyplývajúcich z danej zmluvy o nezávislom stanovení ponuky.“

Obsahom zmluvy o nezávislom stanovení ponuky je základný záväzok uchádzača, že svoju cenovú ponuku vypracoval sám, nezávisle od svojich konkurentov a že sa na svojej ponuke s nikým nedohodol (tento záväzok je v zmluve podrobnejšie rozpracovaný do viacerých zmluvných ustanovení). Zmluva zároveň obsahuje sankcie, ktoré budú uplatnené v prípade jej porušenia. Môže ísť najmä o tieto postihy:

- Zamietnutie zmluvy na predmet obstarávania pred jej podpísaním alebo zrušenie už podpísanej zmluvy,
- prepadnutie zábezpeky v prospech obstarávateľa,
- zmluvná pokuta v určitej percentuálnej výške z hodnoty predmetu predloženej ceny na predmet obstarávania alebo určená aj pevnou sumou (z pohľadu škodlivosti protisúťažnej kolúzie sa odporúča ako odstrašujúci účinok hroziť takou sankciou, aby sa prípadnému porušiteľovi „neoplatilo“ koordinovať svoje konanie s inými uchádzačmi),

- vylúčenie tohto uchádzača, ako aj všetkých podnikateľov, ktorých daný uchádzač priamo alebo nepriamo kontroluje, z účasti na budúcich verejných obstarávaníach, či už priamo alebo aj nepriamo prostredníctvom skupiny, konzorcia, technického garanta a pod., a to na minimálne jeden až tri roky.

Okrem toho je v zmluve vhodné uviesť aj možné postihy podľa zákona o ochrane hospodárskej súťaže, tzn. v prípade preukázania koordinácie uchádzačov môžu byť títo sankcionovaní od PMÚ pokutou až do výšky 10% z ich obratu a podľa zákona o verejnom obstarávaní môžu byť títo uchádzači vylúčení z prebiehajúceho verejného obstarávania a môže im byť zamedzené v prístupe ku všetkým budúcim verejným obstarávaniam po dobu troch rokov.

Keďže ide o súkromnoprávny inštitút, na vynútenie jeho plnenia je možné použiť len prislúchajúce nástroje, a to žalobu na príslušný súd na určenie napr. neplatnosti zmluvy, či oprávnenosti použitia sankcie. Je potrebné zdôrazniť, že dôkazné bremeno preukázania porušenia zmluvy o nezávislom stanovení ponuky bude na obstarávateľovi, pričom je možné spolupracovať aj s PMÚ. Je omnoho jednoduchšie preukázať porušenie jednoduchej záväzkovej povinnosti ako preukázať existenciu tajnej kartelovej dohody medzi podnikateľmi. Napr. ak uchádzač v zmluve uvedie, že pred podaním ponuky sa nekontaktoval ohľadom daného verejného obstarávania so žiadnym konkurentom a vyjde najavo opak, ide o jednoznačné porušenie zmluvného vyhlásenia a bude nasledovať sankcia.

Vhodnosť a potreba uplatňovania zmluvy o nezávislom stanovení ponuky závisí od dobrovoľného rozhodnutia obstarávateľa požadovať od uchádzačov akceptáciu tejto zmluvy a od dobrovoľného rozhodnutia uchádzača požadovanú zmluvu akceptovať (v prípade, že sa rozhodne neakceptovať ju, je si vedomý následkov, a to že sa daného verejného obstarávania nemôže zúčastniť). Ak sa obstarávateľ i uchádzač rozhodnú takúto zmluvu uzavrieť, vysielajú o sebe signál, že s jej obsahom i duchom sa plne stotožňujú a sú si vedomí možných postihov. Obstarávateľ tak demonštruje, že má záujem na tom, aby súťaž prebehla korektne a aby sa najlepšia ponuka vygenerovala pod tlakom súťaže.

6.5 ČESTNÉ VYHLÁSENIE O NEZÁVISLOM STANOVENÍ PONUKY

V tomto prípade ide o využitie verejnoprávneho inštitútu, pri ktorom jeho vynúiteľnosť možno docieľiť príslušnými nástrojmi verejného práva. Uvedenie nepravdivých informácií do čestného vyhlásenia môže byť postihnuté jednak obstarávateľom, a to vylúčením uchádzača z prebiehajúceho tendra¹⁶. Okrem toho prichádzajú do úvahy aj ďalšie sankcie, a to stíhanie za priestupok proti poriadku v správe, za ktorý hrozí jeho páchatelovi pokuta od 99 do 165 EUR¹⁷ a trestnoprávne stíhanie za trestný čin podvodu (so základnou trestnou sadzbou trestu odňatia slobody do dvoch rokov)¹⁸ alebo za trestný čin machinácie pri verejnom obstarávaní a verejnej dražbe (základná sadzba trestu odňatia slobody je 6 mesiacov až 3 roky)¹⁹.

Čestné vyhlásenie o nezávislom stanovení ponuky plní rovnaké funkcie ako zmluva o nezávislom stanovení ponuky, tzn. informačnú, preventívnu a represívnu, s jediným rozdielom, a to že nepravdivý CIBD môže byť postihnutý len sankciami, ktoré predpokladá verejné právo a nie je možné, aby obstarávateľ uplatnil aj iné postihy (tak ako je to pri zmluve, keď si môžu obstarávateľ a uchádzač dojednať aj akékoľvek iné zmluvné postihy).

Aj čestné vyhlásenie by malo byť podmienkou účasti vo verejnom obstarávaní. V súťažných podkladoch sa odporúča, aby zaradenie tejto podmienky bolo vysvetlené obdobným textom ako v prípade zmluvy.

V čestnom vyhlásení uchádzač vyhlasuje, že sa na svojej ponuke nedohodol s ostatnými uchádzačmi, že nesprístupnil ceny ani iné podmienky, ktoré predkladá vo svojej ponuke iným uchádzačom a že ich priamo alebo nepriamo nezverejnil, že ceny predložené v ponuke vo verejnom obstarávaní boli určené nezávisle

¹⁶ §33 ods. 4 písm. d) zákona o verejnom obstarávaní: „Verejný obstarávateľ a obstarávateľ vylúči z verejného obstarávania uchádzača alebo záujemcu, ak poskytol nepravdivé informácie alebo skreslené informácie“.

¹⁷ §21 zákona o priestupkoch: „Priestupku sa dopustí ten, kto b) úmyselne uvedie nesprávny alebo neúplný údaj orgánu štátnej správy alebo obci, inej právnickej osobe alebo im požadovaný údaj zatají, hoci má povinnosť takýto údaj uviesť, f) úmyselne podá nepravdivú alebo neúplnú svedeckú výpoveď v správnom konaní alebo podá nepravdivé alebo neúplné vysvetlenie orgánu oprávnenému objasňovať priestupky alebo uvedie nepravdivý údaj v čestnom vyhlásení pred orgánom štátnej správy alebo obce.“

¹⁸ §221 Trestného zákona: „Kto na škodu cudzieho majetku seba alebo iného obohatí tým, že uvedie niekoho do omylu alebo využije niečí omyl, a spôsobí tak na cudzom majetku malú škodu“.

¹⁹ §266 Trestného zákona: „Kto v súvislosti s verejným obstarávaním alebo verejnou dražbou v úmysle spôsobiť inému škodu alebo zadovážiť sebe alebo inému prospech koná v rozpore so všeobecne záväzným právnym predpisom o verejnom obstarávaní alebo verejnej dražbe alebo dojedná niektorému súťažiteľovi alebo účastníkovi verejnej dražby prednosť alebo výhodnejšie podmienky na úkor iných súťažiteľov alebo účastníkov verejnej dražby“.

od iných uchádzačov, bez akejkoľvek dohody, konzultácie, alebo komunikácie s nimi, že sa nedohodol s inými podnikateľmi ani na iných parametroch ponuky a že sa nepokúsil naviesť iného podnikateľa na kartelovú dohodu vo verejnom obstarávaní. Taktiež je povinný uviesť všetky stretnutia, kontakty a rokovania so svojimi konkurentmi týkajúce sa daného tendra. Vzor čestného vyhlásenia tvorí prílohu č. 2 tejto publikácie.

7. SPOLUPRÁCA PROTIMONOPOLNÉHO ÚRADU S INÝMI INŠTITÚCIAMI PRI ODHAĽOVANÍ KARTELOV VO VEREJNOM OBSTARÁVANÍ

7.1 PREČO JE NEVYHNUTNÁ SPOLUPRÁCA

PMÚ je ústredný orgán štátnej správy osobitne určený na odhaľovanie a potieranie kartelových dohôd akéhokoľvek druhu (teda nielen vo verejnom obstarávaní). Pre boj s kartelovými dohodami je charakteristický predovšetkým jeden prvok - ich odhaľovanie zo strany súťažného orgánu je mimoriadne náročné. Takéto dohody sú totiž uzatvárané tajne a spravidla mimoriadne sofistikovane a tak, ako sa hľadajú nové metódy ich odhaľovania, tak sa na druhej strane zlepšujú aj metódy uzatvárania a utajovania týchto kartelových dohôd zo strany podnikateľov.

Preto má PMÚ k dispozícii celý rad nástrojov a mechanizmov, ktoré v praxi aplikujú súťažné authority. K nim patrí predovšetkým inštitút tzv. *leniency programu* (programu zhovievavosti), ktorý je založený na princípe odhaľovania kartelov zo strany samotných účastníkov takejto dohody tým, že predložia úradu dôkaz o existencii kartelovej dohody, resp. poskytnú informáciu, kde PMÚ môže takýto dôkaz získať prostredníctvom inšpekcie. Ako „odmena“ za pomoc pri odhaľovaní kartelu im nebude uložená sankcia, resp. bude im uložená výrazne nižšia sankcia za účasť v karteli.

PMÚ vzhľadom na množstvo uskutočnených tendrov (napr. za rok 2008 cca 5000) ako aj vzhľadom na rozsah svojej činnosti, ktorá nepokrýva len odhaľovanie kartelových dohôd vo verejnom obstarávaní, potrebuje získať informácie o konkrétnych tendroch, ktoré by mohli byť zmanipulované uchádzačmi, a to od iných inštitúcií, ktoré majú kompetencie sa verejným obstarávaním zaoberať. Odhliadnuc od leniency programu, v praxi môže byť takouto informáciou aj novinový článok, anonymný podnet zo strany verejnosti, resp. podnet nespokojného uchádzača v tendri. Avšak *významným a dôveryhodným* zdrojom informácií, ktorý v súčasnosti v SR *absentuje*, by mohol byť podnet na prešetrovanie zo strany iných orgánov štátnej správy, a hlavne obstarávateľov, ktorí v rámci svojej zákonnej kompetencie prichádzajú do styku s verejným obstarávaním.

Vzhľadom na rozsah negatívnych efektov kartelovej dohody vo verejnom obstarávaní je vo verejnom záujme nevyhnutná kooperácia jednotlivých orgánov štátnej správy, ktoré síce disponujú rôznymi nástrojmi na odhaľovanie protizákonných činností, ale vzájomne môžu vytvoriť účinný komplementárny systém odhaľovania tejto spoločensky nebezpečnej praktiky. Do tohto systému spolupráce by mali byť aktívne zapojení aj jednotliví obstarávatelia, ktorých sa negatívne dopady kartelových dohôd taktiež významne dotýkajú.

7.2 PRIESTOR NA SPOLUPRÁCU

Je preto nevyhnutné, aby obstarávatelia a kontrolné inštitúcie, ako je Úrad pre verejné obstarávanie, Najvyšší kontrolný úrad SR, Ministerstvo financií SR a pod. poznali a všimli si kolúzne správanie a boli si vedomí aj potenciálnych úspor, ktoré môžu vzniknúť z odhaľovania kartelového konania podnikateľov pri verejnom obstarávaní. Primárnou snahou PMÚ je vyslať signál o potrebe vzájomnej spolupráce dotknutým inštitúciám (a tiež obstarávateľom), ktorí v rámci zákonných možností majú priestor na to, aby spolupracovali pri odhaľovaní nezákonných praktík vo verejnom obstarávaní. Problémom z pohľadu PMÚ ako súťažnej authority je totiž získanie informácie, v ktorom *konkrétnom* tendri existujú náznaky dohody medzi podnikateľmi.

Základný pilier spolupráce by mala predstavovať výmena informácií so samotnými obstarávateľmi (príp. odborne spôsobilými osobami vo verejnom obstarávaní, prostredníctvom ktorých sú obstarávatelia povinní vykonávať verejné obstarávanie), ktorí môžu PMÚ priamo informovať o podozrivom správaní účastníkov

verejného obstarávania, nakoľko majú najvyššiu pravdepodobnosť spozorovania signálov kartelu. Je aj v ich záujme, aby náklady na obstarávanie daných výrobkov, prác a služieb vyvolané tendrom boli čo najnižšie.

Systém spolupráce s PMÚ by mohli okrem toho vytvoriť tieto inštitúcie:

- *Úrad pre verejné obstarávanie*, ktorý vykonáva dohľad nad verejným obstarávaním, pričom obstarávatelia sú mu povinní poskytovať na požiadanie údaje a informácie o jednotlivých tendroch (a teda môže získať informácie aj o podozrivom konaní účastníkov tendra).
- *Ministerstvo financií SR*, ktoré sa cez systém centrálného verejného obstarávania môže dostať k informáciám o kolúznom správaní podnikateľov ako de facto obstarávateľ. Rovnako pri kontrole čerpania prostriedkov zo štrukturálnych fondov a Kohézneho fondu môže nájsť podozrivé správanie a schémy, ktoré môžu byť dôležité pri odhaľovaní kartelov vo verejnom obstarávaní.
- *Najvyšší kontrolný úrad SR*, ktorý vykonáva kontrolu hospodárenia s majetkom a finančnými prostriedkami subjektov, ktoré sú tiež obstarávateľmi. Intenzívny tlak na efektívne vynakladanie verejných prostriedkov bude motivovať obstarávateľov hľadať rezervy aj cez odhaľovanie kartelových dohôd.
- *Úrad boja proti korupcii PZ SR*, ktorý odhaľuje trestné činy korupcie a závažnej majetkovej a hospodárskej trestnej činnosti, vrátane trestného činu machinácie vo verejnom obstarávaní.

V prípade, že tieto subjekty v rámci svojich právomocí „narazia“ na možné náznaky kolúzneho správania podnikateľov v rámci verejného obstarávania, je veľmi dôležité, aby bol o podozrivých aktivitách informovaný aj PMÚ. Ten následne v rámci vlastného šetrenia vykoná úkony smerujúce k zabezpečeniu dôkazov o kartelovej dohode. Nejde teda o „prebratie“ prípadu od iného štátneho orgánu, ale o *paralelnú* činnosť pri odhaľovaní nezákonných praktík, ktoré by inak mohli ostať nepotrestané.

V zahraničí pri odhaľovaní kartelov obstarávatelia a iné inštitúcie spolupracujú so súťažnými orgánmi. Rovnako sú školení v tejto oblasti, pretože ku kvalifikácii obstarávateľa patrí aj to, aby poznal „kartelovo podozrivé správanie“ a aby poznal základné zásady nastavenia tendra tak, aby sa minimalizoval priestor pre kolúziu.

Načrtnutý rámec spolupráce je snahou o zlepšenie existujúceho stavu. Spolupráca inštitúcií môže prispieť k obmedzovaniu protisúťažných kartelových dohôd a je v súlade s verejným záujmom efektívneho využívania verejných prostriedkov. Odhaľovanie kartelových dohôd totiž prináša celospoločenský prospech a ušetrené verejné financie je možné použiť na iné projekty.

PRÍLOHY

Príloha č. 1

Zmluva o nezávislom stanovení ponuky - vzor

Obstarávateľ (identifikácia)

a

Uchádzač (identifikácia)

Vo verejnom obstarávaní č. .... vyhlásenom oznámením vo Vestníku verejného obstarávania zo dňa ..... na predmet obstarávania .....

uzatvárajú podľa §269 ods. 2 Obchodného zákonníka túto zmluvu:

Cieľom zmluvy je vylúčiť kolúziu medzi uchádzačmi vo verejnom obstarávaní podľa §4 ods. 1 písm. e) zákona o ochrane hospodárskej súťaže.

1. Zmluvu je povinný uchádzač podpísať a predložiť ako súčasť svojej ponuky. Predstavuje neoddeliteľnú súčasť obstarávanej zmluvy uzatvorenej medzi obstarávateľom a úspešným uchádzačom.
2. Obstarávateľ vyhlasuje, že súťažné podklady, ako aj iné dokumenty súvisiace s verejným obstarávaním, vypracoval/vypracuje v snahe zabrániť vzniku kolúzie medzi uchádzačmi, aby tak získal ekonomicky najvýhodnejšiu ponuku.
3. Uchádzač sa zaväzuje v celej svojej ponuke predkladať a uvádzať pravdivé a úplné informácie.
4. Uchádzač vyhlasuje, že sa nedohodol na svojej ponuke s inými konkurentmi v predmetnom verejnom obstarávaní a že ju vypracoval samostatne, nezávisle od konkurentov; konkurentom na účely tejto zmluvy sa pritom rozumie každý podnikateľ, okrem predkladateľa ponuky, ktorý (i) je uchádzačom v predmetnom verejnom obstarávaní, (ii) by mohol len potenciálne predložiť ponuku v predmetnom verejnom obstarávaní, a to s ohľadom na svoju kvalifikáciu, schopnosti alebo skúsenosti.
5. Uchádzač vyhlasuje, že ceny, ani iné podmienky svojej ponuky nesprístupnil iným konkurentom a že ich priamo ani nepriamo nezverejnil.
6. Uchádzač vyhlasuje, že nedošlo k akejkoľvek dohode, konzultácii či komunikácii s jeho konkurentmi, ktorá by sa týkala (i) cien a iných podmienok ponuky, (ii) zámeru predložiť ponuku, (iii) metód alebo faktorov určených na výpočet cien, (iv) predloženia ponuky, ktorá by nespĺňala podmienky súťažných podkladov na dané verejné obstarávanie.
7. Uchádzač sa zaväzuje, že nepodnikne žiadne kroky smerom ku konaniu uvedenému v bodoch 4 až 6 a ani sa nepokúsi žiadneho iného konkurenta naviesť na kolúziu v predmetnom verejnom obstarávaní.
8. Uchádzač vyhlasuje, že vstúpil do konzultácií, komunikácie, dohôd alebo dohovorov s nasledovnými konkurentmi ohľadom predmetného verejného obstarávania a uvádza kompletne údaje o tejto skutočnosti, vrátane obchodných mien/názvov týchto konkurentov, charakteru, dôvodov týchto konzultácií, komunikácie, dohôd alebo dohovorov. Týmto nie sú dotknuté vyhlásenia v bodoch 4 až 6.
.....
.....
.....
9. Obstarávateľ, člen komisie a každá osoba, ktorá má akúkoľvek súvislosť s predmetným verejným obstarávaním sa zaväzuje priamo alebo nepriamo neprijímať ani nepožadovať akúkoľvek peňažnú sumu, akúkoľvek inú odmenu, výhodu alebo prospech s cieľom ovplyvniť výber ekonomicky najvýhodnejšej ponuky.
10. Uchádzač sa zaväzuje priamo alebo nepriamo neposkytovať ani neponúkať akúkoľvek peňažnú sumu, akúkoľvek inú odmenu, výhodu alebo prospech s cieľom ovplyvniť výber ekonomicky najvýhodnejšej ponuky vo svoj prospech.

11. Uchádzač berie na vedomie, že porušenie zmluvy bude postihované týmito sankciami:
- Zamietnutie zmluvy na predmet obstarávania pred jej podpísaním alebo zrušenie už podpísanej zmluvy,
  - Prepadnutie zábezpeky v prospech obstarávateľa,
  - Zmluvná pokuta vo výške X% z ponukovej ceny uchádzača,
  - Vylúčenie uchádzača, ako aj všetkých podnikateľov, ktorých daný uchádzač priamo alebo nepriamo kontroluje, z účasti na budúcich verejných obstarávaní, či už priamo alebo aj nepriamo prostredníctvom skupiny, konzorcia, technického garanta a pod., a to na isté obdobie.
12. Týmto ustanovením nie sú dotknuté sankcie podľa zákona o ochrane hospodárskej súťaže, zákona o verejnom obstarávaní, ako aj iných právnych predpisov.
13. Zmluvné strany vyhlasujú, že si zmluvu prečítali, porozumeli jej obsahu a na znak súhlasu ju podpisujú.

V ..... dňa .....

.....
Za obstarávateľa

.....
Za uchádzača

Príloha č. 2

Čestné vyhlásenie o nezávislom stanovení ponuky - vzor

Dolu podpísaný

..... (meno zástupcu podnikateľa, identifikačné údaje)

ako zástupca podnikateľa

..... (obchodné meno/názov podnikateľa, v mene ktorého je vyhlásenie podpisované, identifikačné údaje)

oprávnený konať v jeho mene,

ktorý predkladá sprievodnú ponuku (ďalej len „predkladateľ ponuky“) na .....
 (identifikácia verejného obstarávania) (ďalej len „predmetné verejné obstarávanie“)

ako odpoveď na oznámenie o vyhlásení verejného obstarávania alebo výzvu na predloženie ponuky

..... (verejný obstarávateľ/obstarávateľ, identifikačné údaje)

týmto

čestne vyhlasujem,

- že predkladateľ ponuky sa nedohodol na ponukách s inými konkurentmi v predmetnom verejnom obstarávaní; konkurentom na účely tohto čestného vyhlásenia sa pritom rozumie každý podnikateľ, okrem predkladateľa ponuky, ktorý (i) je uchádzačom v predmetnom verejnom obstarávaní, (ii) by mohol len potenciálne predložiť ponuku v predmetnom verejnom obstarávaní a to s ohľadom na svoju kvalifikáciu, schopnosti, alebo skúsenosti;
- že ceny, ako aj iné podmienky predkladanej ponuky predkladateľ ponuky nesprístupnil iným konkurentom a že ich priamo ani nepriamo nezverejnil;
- že ceny, ako aj iné podmienky predkladanej ponuky, boli predkladateľom ponuky určené nezávisle od iných konkurentov bez akejkoľvek dohody, konzultácie, komunikácie s týmito konkurentmi, ktorá by sa týkala (i) cien, (ii) zámeru predložiť ponuku, (iii) metód alebo faktorov určených na výpočet cien alebo (iv) predloženia cenovej ponuky, ktorá by nespĺňala podmienky súťažných podkladov na dané verejné obstarávanie;
- že predkladateľ ponuky nepodnikne žiadne kroky smerom ku konaniu uvedenému v bodoch 1 až 3 a ani sa nepokúsi žiadneho iného konkurenta naviesť na kolúziu v predmetnom verejnom obstarávaní;
- že predkladateľ ponuky vstúpil do konzultácií, komunikácie, dohôd alebo dohovorov s nasledovnými konkurentmi ohľadom predmetného verejného obstarávania a predkladateľ ponuky uvádza v priložených dokumentoch kompletné údaje o tejto skutočnosti vrátane mien/názvov týchto konkurentov, charakteru, dôvodov týchto konzultácií, komunikácie, dohôd alebo dohovorov. Týmto nie sú dotknuté vyhlásenia v bodoch 1 až 3;

.....
 .....
 .....

ďalej vyhlasujem, že

- všetky informácie a údaje predložené v ponuke, ako aj tomto čestnom vyhlásení sú pravdivé, neskreslené a úplné,
- som si prečítal a porozumel som obsahu tohto vyhlásenia,
- som si vedomý právnych následkov potvrdenia nepravdivých informácií v tomto vyhlásení.

V ..... dňa .....

.....
 Zástupca podnikateľa

